

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут природокористування та
гуманітарних наук
Кафедра харчових технологій та екології

РОБОЧА ПРОГРАМА
Безпека життєдіяльності та основи охорони праці

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(підпис) Челябієва В. М.
(прізвище та ініціали)

« 28 » 01 2026 р.

Розробник: Денисова Н. М., доцент, кандидат технічних наук доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри харчових технологій та екології

Протокол від « 28 » січня 2026 р. № 1

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

(підпис)

Савченко О. В.
(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	2 рік, 4 семестр, освітня програма «Архітектура та містобудування»
Викладач	Денисова Н.М. І. А., доцент, кандидат технічних наук доцент
Профайл викладача	https://scholar.google.ru/citations?hl=ru&user=WOXXnL8AAAAJ
Контакти викладача	422786@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці є комплексною дисципліною направленою на вивчення особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства збереження життя, здоров'я та захисту працівників в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій.

3. Мета та цілі курсу. Мета дисципліни полягає у набутті ЗВО компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, відповідальності за особисту та колективну безпеку, а також забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах, і усвідомлення необхідності обов'язкового

2. Анотація курсу. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці є комплексною дисципліною направленою на вивчення особистої безпеки, безпеки колективу, суспільствата збереження життя, здоров'я та захисту працівників в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій.

3. Мета та цілі курсу. Мета дисципліни полягає у набутті ЗВО компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, відповідальності за особисту та колективну безпеку, а також забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах, і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання у повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має набути або розширити наступні загальні (ЗК) та спеціальні (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК07 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК04 Здатність дотримуватися вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил, технічних регламентів, інших нормативних документів у сферах містобудування та архітектури при здійсненні нового будівництва, реконструкції, реставрації та капітального ремонту будівель і споруд.

СК05 Здатність до аналізу і оцінювання природно-кліматичних, екологічних, інженерно-технічних, соціально-демографічних і архітектурно-містобудівних умов архітектурного проектування.

СК13 Здатність до розробки архітектурно-містобудівних рішень з урахуванням безпекових і санітарно-гігієнічних, інженерно-технічних і енергозберігаючих, техніко-економічних вимог і розрахунків.

4. Результати навчання. Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні результати навчання (Р), передбачені освітньою програмою:

ПРН15 Забезпечувати дотримання санітарно-гігієнічних, інженерно-технічних, економічних, безпекових нормативних вимог в архітектурно-містобудівному проектуванні.

5. Пререквізити. Передумовою для вивчення дисципліни є успішне засвоєння дисципліни: «Фізика», «Вища математика». Дисципліна може використовуватися під час підготовки випускної роботи бакалавра.

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16
Практичні заняття	14
Самостійна робота	60
Всього кредитів	3

Лекційні, практичні заняття, самостійна робота проводяться з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів тощо.

7. Тематика курсу.

Тематика лекційних занять
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності.

Тема 1. Вступ. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності (БЖД). Предмет, зміст та задачі курсу. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек.

Тема 2. Ризик, як кількісна оцінка небезпек. Основні положення концепції ризику та поняття про ризик. Оцінка ризику. Означення та вимірювання ризику. Управління ризиком та можливі шляхи його зменшення.

Тема 3. Загальна характеристика надзвичайних ситуацій, їх класифікація. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику.

Тема 4. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення в умовах НС (надзвичайних ситуацій).

Змістовий модуль 2. Основи охорони праці.

Тема 5. Законодавча та нормативна база України про охорону праці. Предмет охорони праці. Законодавство України про охорону праці. Нормативна база України про охорону праці.

Тема 6. Правові та організаційні аспекти охорони праці. Нагляд і контроль за охороною праці. Відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці. Державне управління охороною праці та організація охорони праці на виробництві. Навчання з питань охорони праці. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві.

Тема 7. Повітря та освітлення робочої зони. Мікроклімат робочих місць. Освітлення робочих місць.

Тема 8. Електробезпека. Пожежна безпека. Захист від шуму, інфра-, ультразвук, вібрацій. Радіаційна безпека.

Тематика практичних занять

- Тема 1.** Оцінка психофізіологічної надійності людини.
- Тема 2.** Оцінка ризику небезпек середовища існування людини.
- Тема 3.** Дослідження параметрів мікроклімату робочої зони.
- Тема 4.** Визначення безпечних рівнів шуму в оточуючому середовищі.
- Тема 5.** Дослідження природного та штучного освітлення робочих місць.
- Тема 6.** Дослідження та оцінка стану електробезпеки.
- Тема 7.** Вивчення стану пожежної безпеки на об'єкті.

Тематика самостійної роботи

- Тема 1.** Потенційна небезпека побутової хімії.
- Тема 2.** Потенційна небезпека порушення валеологічних принципів образу життя.
- Тема 3.** Небезпечні ксенобіотики.
- Тема 4.** Сучасні аспекти біологічної небезпеки.
- Тема 5.** Газ радон та його потенційна небезпека.
- Тема 6.** Приладні засоби моніторингу потенційно небезпечних факторів у побутовому середовищі.
- Тема 7.** Харчова безпека.
- Тема 8.** Потенційно небезпечні харчові добавки.
- Тема 9.** Психофізіологічні аспекти адекватної поведінки в умовах НС.
- Тема 10.** Алгоритми адекватної поведінки в умовах природних НС.
- Тема 11.** Алгоритми адекватної поведінки в умовах техногенних НС.
- Тема 12.** Сучасні побутові прилади радіаційного контролю довкілля.
- Тема 13.** Специфіка розслідування травм невиробничого характеру.
- Тема 14.** Роль психогієни в адекватності поведінки в умовах НС.

Тема 15. Закон України “Про стан громадського здоров’я” основні його вимоги, щодо організації розміщення виробництва та створення умов праці, що відповідають санітарним вимогам.

Тема 16. Відповідальність за не виконання санітарних нормативів, щодо умов праці та проживання населення.

Тема 17. Вплив характеру праці, санітарних особливостей виробничих процесів, обладнання, переробленої сировини проміжного та кінцевого продукту, санітарних умов праці в цілому на функціонування організму та його окремих систем.

Тема 18. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини, втрома.

Тема 19. Електромагнітні поля та електромагнітні випромінювання радіочастотного діапазону.

Тема 20. Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємств, до виробничих та допоміжних приміщень.

Тема 21. Загальні умови безпеки будівель, споруд, виробничих процесів та обладнання.

Тема 22. Система захисту працівників на виробництві.

Тема 23. Професійний добір працівників як складова комплексу профілактичних заходів щодо забезпечення безпеки праці.

Тема 24. Вібрація, її вплив на працівника та методи захисту.

Тема 25. ІЧ випромінювання, його вплив на людину та засоби захисту.

Тема 26. Охарактеризуйте сучасний стан виробничого травматизму в Україні.

Тема 27. Охарактеризуйте сучасний стан професійних захворювань в Україні.

Тема 28. Причини виробничого травматизму.

Тема 29. Методи аналізу виробничого травматизму.

Тема 30. При яких обставинах проводиться розслідування нещасних випадків

Тема 31. Класифікатор подій та причин нещасних випадків.

Тема 32. Техніко-економічна оцінка впливу виробничих шкідливостей на ефективність праці.

Тема 33. Методика оцінки соціальної та економічної ефективності заходів щодо вдосконалення умов і охорони праці.

Тема 34. Економічне стимулювання поліпшення умов і охорони праці.

Тема 35. Європейська модель економічного стимулювання охорони праці.

8. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Оцінка за семестр складається з оцінок за виконання практичних робіт, поточних модульних контролів та заліку.
Практичні заняття	Виконане завдання кожної практичної роботи оформлюється і здається викладачу у встановлені терміни у вигляді звіту, який має містити тему роботи, її мету, короткі теоретичні відомості, практичну частину, згідно варіанту роботи, з необхідними розрахунками, графіками, таблицями тощо, висновок.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх передбачених видів навчальної роботи (практичних робіт, поточних модульних контролів) і наявність не менше 25 балів набраних за семестр за усі види роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю	Кількість балів
---	------------------------

Змістовий модуль 1.		26
1	Підготовленість до практичних робіт.	0...3
2	Самостійність виконання практичних робіт.	0...12
3	Своєчасність виконання та здачі практичних робіт.	0...6
4	Написання модульної контрольної роботи №1.	0...5
Змістовий модуль 2.		34
1	Підготовленість до практичних робіт.	0...4
2	Самостійність виконання практичних робіт.	0...16
3	Своєчасність виконання та здачі практичних робіт.	0...8
4	Написання модульної контрольної роботи №2.	0...6
Усього поточний і проміжний модульний контроль		60
Семестровий контроль (Диференційований залік)		40
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проекту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

9. Обладнання та програмне забезпечення Використання мультимедійного обладнання та лабораторного обладнання для проведення занять.

10. Політики курсу. У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (25), він не допускається до складання диференційованого заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання заліку всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний диференційований залік складається у вигляді тестування.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування](#)

[занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»». Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача \(як один з елементів поточного контролю\), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій \(через вбудований форум\) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».](#)

Політика дедлайнів

Своєчасність здачі практичної роботи оцінюється в 1 бал за кожну практичну роботу. Відповідно, максимальна оцінка за невчасно здані роботи зменшується на зазначену кількість балів. Виключенням може бути наявність поважних причин несвоєчасної здачі зазначених робіт (хвороба, участь в зазначений час в інших видах навчальної, наукової чи організаційної роботи, офіційна робота за фахом тощо).

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні практичних, контрольних робіт (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

11. Рекомендована література.

1. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2021. – 308 с.
2. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник : у 2 ч. / Я. О. Серіков, Л. Ф. Коженевські, М. В. Хворост ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекєтова [та ін.]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекєтова ; Краків : ЄАС, 2021. – Ч. 1 : Безпека життєдіяльності. – 2021. – 255 с.
3. Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності: навч.-метод. посібник /

Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; уклад. Нагайчук О. В. – Умань : Візаві, 2019. – 310 с.

4. Євтушенко О.В., Сірик А.О. Безпека життєдіяльності. Снови охорони праці: підручник. – Харків: НУХТ, 2021. – 495 с.
5. Вахонєва Т.М. Основи охорони праці в Україні. К.: ДАКОР, 2019. – 508с.
6. Основи охорони праці та безпека життєдіяльності (практикум): навчальний посібник / І. Я. Почапська, О. Я. Литвиняк. – Львів: Видавництво "Левада", 2019. – 240 с.
7. Principles of occupational health & hygiene : an introduction / edited by Sue Reed, Dino Pisaniello, Geza Benke ; [foreword by] Dr Julia Norris, AIOH President, 2019.

Інформаційні ресурси

1. Курс “Безпека життєдіяльності та основи охорони праці” в системі Moodle. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=5096>
2. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dsns.gov.ua/>
3. Рада національної безпеки і оборони України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rainbow.gov.ua/>
4. Державна служба України з питань праці. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dsp.gov.ua>

